

Muşkara'dan Nevşehir'e 290. Yıl

II. ULUSLARARASI NEVŞEHİR TARİH VE KÜLTÜR SEMPOZYUMU

TARİH | KÜLTÜR | ÇEVRE | TURİZM | SAĞLIK | EKONOMİ | İNANÇ | EĞİTİM

BİLDİRİ METİNLERİ

ntks.nevsehir.edu.tr
ntks@nevsehir.edu.tr

“MUŞKARADAN NEVŞEHİR’E”

**II. ULUSLARARASI
NEVŞEHİR TARİH VE KÜLTÜR SEMPOZYUMU
(2-3-4 Mayıs 2016)**

“Tarih | Kültür | Çevre | Turizm | Sağlık | Ekonomi | İnanç | Eğitim”

BİLDİRİ METİNLERİ

**ntks.nevsehir.edu.tr
ntks@nevsehir.edu.tr**

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yayınları: 21

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesine aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tümü ya da bir bölümü/bölemleri Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinin yazılı izni olmadan elektronik, optik, mekanik ya da diğere yollarla basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Copyright 2015 by Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. All rights reserved. No part of this book may be printed, Reproduced or distributed by any electronical, optical, machanical or order means without the written permission of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University.

Editör

Prof. Dr. Filiz KILIÇ, Doç. Dr. Tuncay BÜLBÜL

Kapak Düzeni

Taylan Viraca

Tasarım-Dizgi

Arş. Gör. Murat GÜR

ISBN: 978-605-4163-30-4

II. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildiri Metinleri

1. Baskı

Aralık, 2016

Basımevi

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Basımevi, Nevşehir

İletişim

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Prof.Dr. Filiz Kılıç Yerleşkesi

2000 Evler Mah. Zübeyde Hanım Cad. 50300 / Nevşehir Tel: 0384 228 10 00

<http://ntks.nevsehir.edu.tr>

Onur Kurulu

Mehmet CEYLAN (Nevşehir Valisi)

Prof. Dr. Filiz KILIÇ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rektörü)

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Filiz KILIÇ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Abdullah ŞENGÜL (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet KÖÇER (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Nesimi AKTAŞ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Zeynep ASLAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Zülfikar DURMUŞ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Nimet KARATAŞ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Yürütme Kurulu

Doç. Dr. Tuncay BÜLBÜL (Başkan)

Doç. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ

Doç. Dr. Ebru GÜNEREN

Yrd. Doç. Dr. Derya EVGİN

Yrd. Doç. Dr. Emre ÜSTÜN

Yrd. Doç. Dr. Erkan KALIPÇI

Yrd. Doç. Dr. Hatice DOĞAN

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin SARAÇ

Yrd. Doç. Dr. Murat AKTAN

Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN

Yrd. Doç. Dr. Tekin TUNCER

Yrd. Doç. Dr. Seyhun ŞAHİN

Yrd. Doç. Dr. Tuğrul BALABAN

Sekreteryaya

Yrd. Doç. Dr. Tuğrul BALABAN

Yrd. Doç. Dr. Seyhun ŞAHİN

Arş. Gör. Murat GÜR

Arş. Gör. Şerife ÖRDEK

Arş. Gör. Ahmet UĞUR

Araş Gör. Ahmet Enes KARAKAYA

Arş. Gör. Ayşe Begüm KILIÇ

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Abdilbaet MAMASIDIKOV	Prof. Dr. Taşbolot SADIKOV	Yrd. Doç. Dr. Besim Tolga UYAR
Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR	Doç. Dr. Adem ÖGER	Yrd. Doç. Dr. Derya EVGİN
Prof. Dr. Abdullah ŞENGÜL	Doç. Dr. Ahmet OĞUZ	Yrd. Doç. Dr. Duygu EREN
Prof. Dr. Alena ĆATOVIĆ	Doç. Dr. Ali KOZAN	Yrd. Doç. Dr. Erkan HİRİK
Prof. Dr. Ali AKTAN	Doç. Dr. Alper ARSLAN	Yrd. Doç. Dr. Filiz M. ERDEM UÇAR
Prof. Dr. Ayşe ÖZCAN	Doç. Dr. Anvar COLDOŞBAYEV	Yrd. Doç. Dr. Fulya AYDIN TEMEL
Prof. Dr. Birsel KÜÇÜKSİPAHİOĞLU	Doç. Dr. Ayla ÜNSAL	Yrd. Doç. Dr. Gamze MUZ
Prof. Dr. Ćazim HADZİMEJLIĆ	Doç. Dr. Bayram DEVİREN	Yrd. Doç. Dr. Gökhan SEÇME
Prof. Dr. Cenişbek DUYŞEYEV	Doç. Dr. DüNDAR YENER	Yrd. Doç. Dr. Görkem BİRİNCİ
Prof. Dr. David J. GOA	Doç. Dr. Ebru GÜNEREN	Yrd. Doç. Dr. Gülser OĞUZ
Prof. Dr. Davut KILIÇ	Doç. Dr. Elmira HURİBAYEVA	Yrd. Doç. Dr. Hakan YALAP
Prof. Dr. Elmira MURADALIYEVA	Doç. Dr. Emin ÖZDEMİR	Yrd. Doç. Dr. Handan YILDIZHAN
Prof. Dr. E. Ümit SEVİÇ	Doç. Dr. Ersan ERSOY	Yrd. Doç. Dr. Hasan Hüseyin KILINÇ
Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL	Doç. Dr. Fulya ÖZTAŞ	Yrd. Doç. Dr. Hasan YAVUZER
Prof. Dr. Filiz KILIÇ	Doç. Dr. Gökalp Özmen GÜLER	Yrd. Doç. Dr. Haşim ERDOĞAN
Prof. Dr. Hanife ÖZBAY	Doç. Dr. Hakan Vahit ERKUTLU	Yrd. Doç. Dr. Hatice DOĞAN
Prof. Dr. Harun GÜNGÖR	Doç. Dr. Hüseyin GÖNEL	Yrd. Doç. Dr. Hulusi YILMAZ
Prof. Dr. Havva SELÇUK	Doç. Dr. İbrahim YILMAZ	Yrd. Doç. Dr. Hüseyin CÜCE
Prof. Dr. Haydar ÖZTAŞ	Doç. Dr. Korhan KARACAOĞLU	Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KALEMLİ
Prof. Dr. İbrahim DİLEK	Doç. Dr. Lütfi BUYRUK	Yrd. Doç. Dr. Hüseyin SARAÇ
Prof. Dr. İlyas GÖKHAN	Doç. Dr. Maria KOÇKORBAYEVA	Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ethem ÖZKAN
Prof. Dr. Ljijana MARKOVIĆ	Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU	Yrd. Doç. Dr. İbrahim İLHAN
Prof. Dr. Lütfi Gürkan GÖKÇEK	Doç. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ	Yrd. Doç. Dr. İbrahim SERBESTOĞLU
Prof. Dr. Mehmet AÇA	Doç. Dr. Meral BAYAT	Yrd. Doç. Dr. İlhan GÜLLÜ
Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM	Doç. Dr. Metin Ziya KÖSE	Yrd. Doç. Dr. Kürşat KOÇAK
Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI	Doç. Dr. Murat Mustafa ÖNTUĞ	Yrd. Doç. Dr. Mehmet HAZAR
Prof. Dr. Mehmet KÖÇER	Doç. Dr. Mustafa IŞIK	Yrd. Doç. Dr. Mehmet KAYGANA
Prof. Dr. Meliha ATALAY	Doç. Dr. Neşe YALÇIN	Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN
Prof. Dr. Metin EKİCİ	Doç. Dr. Nursavle AYT BAYEVA	Yrd. Doç. Dr. Murat AKTAN
Prof. Dr. Mustafa Arslan	Doç. Dr. Özgür K. AYDEMİR	Yrd. Doç. Dr. Murat ŞENGÜL
Prof. Dr. Mustafa KESKİN	Doç. Dr. Pınar ÜLGEN	Yrd. Doç. Dr. Neşe HARBALİOĞLU
Prof. Dr. Mustafa Servet AKPOLAT	Doç. Dr. Sadettin BAŞTÜRK	Yrd. Doç. Dr. Pakize ARIKAN SANDIKCIOĞLU
Prof. Dr. Mürüvvet BAŞER	Doç. Dr. Süleyman SOLMAZ	Yrd. Doç. Dr. Seçil HİRİK
Prof. Dr. Nimet KARATAŞ	Doç. Dr. Şahlan ÖZTÜRK	Yrd. Doç. Dr. Seyhun ŞAHİN
Prof. Dr. Numan ALUÇ	Doç. Dr. Tuncay BÜLBÜL	Yrd. Doç. Dr. Şamil YEŞİLYURT
Prof. Dr. Orhan DOĞAN	Doç. Dr. Turgut TOK	Yrd. Doç. Dr. Şefika Dilek GÜVEN
Prof. Dr. Özen TOK	Doç. Dr. Zübeyde KUMBIÇAK	Yrd. Doç. Dr. Tayfun CAYMAZ
Prof. Dr. Paul CHAO	Yrd. Doç. Dr. Abdullah ÖZDAĞ	Yrd. Doç. Dr. Tekin TUNCER
Prof. Dr. Remzi KILIÇ	Yrd. Doç. Dr. A. Burak KAHRAMAN	Yrd. Doç. Dr. Telli KORKMAZ
Prof. Dr. Sabina BAKŞIĆ	Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞAN	Yrd. Doç. Dr. Tuğrul BALABAN
Prof. Dr. Sahavet GÜRDAL	Yrd. Doç. Dr. Ahmet Turan TÜRK	Yrd. Doç. Dr. Turan AÇIK
Prof. Dr. Satıbaldı OMURZAKOV	Yrd. Doç. Dr. Aynur KIZILIRMAK	Yrd. Doç. Dr. Ünal ZAL
Prof. Dr. Sultan TAŞÇI	Yrd. Doç. Dr. Ayşe BUDAK	Yrd. Doç. Dr. Volkan KARAGÖZLÜ
Prof. Dr. Süleyman DEMİRCİ	Yrd. Doç. Dr. Bakhtygal KULAMSHAEVA	Yrd. Doç. Dr. Yalçın KAMIŞ
Prof. Dr. Taha Niyazi KARACA	Yrd. Doç. Dr. Barış ÇİFTÇİ	Yrd. Doç. Dr. Zehra IŞIK ÇALIŞKAN

TURİZM ALANINDA EĞİTİM ALAN ÖĞRENCİLERİNİN STAJ SORUNLARININ DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Arş. Gör. Eda Özgül KATLAV
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
edaozgul@nevsehir.edu.tr

Arş. Gör. Şule ARDIÇ YETİŞ
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ardicsule@nevsehir.edu.tr

ÖZET

Turizm eğitimi alan öğrencilerin, turizm sektöründe çalışmadıkları ya da sektörde çalışmaya başladıktan belli bir süre sonra turizm sektöründen ayrıldıkları yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur. Bu nedenle öğrencilerin okulda gördükleri dersleri uygulama olanağı buldukları staj onların mesleğe bakış açılarını değiştireceği için önemlidir. Bu çalışmanın amacı, turizm eğitimi alan öğrencilerin staj süresi boyunca karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmaktır. Ayrıca, araştırma sonucunda öğrencilerin staj yaptıkları işletmeden memnun olma düzeyleri, staj yapmanın mesleklerine yapmış olduğu katkı, staj ortamında sunulan imkanlardan (ücret, lojman, vb.) memnun olma düzeyleri tespit edilmiştir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket formundan faydalanılmıştır. Literatür taraması sonucunda oluşturulan anket formu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nce okuyan öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencileri stajdan genel olarak memnun olduğu ancak ücret, çalışma saatleri gibi konularda memnun olmadıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, staj, staj memnuniyeti, turizm eğitimi

A STUDY TO DETERMINE THE INTERNSHIP PROBLEMS OF TOURISM STUDENTS

ABSTRACT

The studies carried out by the researchers demonstrated that students taking tourism education did not prefer to work in the tourism sector or they left the sector after working for a length of time. For this reason, internship that students practise the courses learned at the school is of great importance for students to enable them to change their point of views. The purpose of this paper is to determine the problems that students faced and to make suggestions about the problems. Additionally, the results of the study inferred the satisfaction level of the students they worked in the sector, the internship's contribution to their profession, the facilities (salary, housing, etc.) they benefited from. Questionnaires were administered as a data collection method. The sampling consists of Tourism Faculty students in Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. The study results indicated that the

students were in general content with the internship but not satisfied with some issues such as student fees, working hours.

Key Word: Tourism, Internship, Internship Satisfaction, Tourism Education

1. GİRİŞ

Turizmin bir hizmet sektörü olması ve hizmeti satın alan ile hizmeti sunan kişilerin sürekli yüz yüze iletişim içinde olması, sektörde istihdam edilecek olan insan unsurunun eğitimini ön plana çıkarmaktadır. Timur (1978)'e göre, ekonominin hiçbir sektörü, turizm sektöründe olduğu kadar insanlarla doğrudan doğruya ilgili değildir ve turizm sektörünün var olmasının ayakta kalmasının temel taşı eğitimidir. Türkiye'de 1980'li yıllardan sonra turizme olan talebin artmasıyla beraber nitelikli işgücüne olan talep artmıştır. Emek-yoğun bir hizmet sektöründe yer alan turizm işletmeleri rakiplerine karşı üstün olabilmesi ancak nitelikli işgücü ile sağlanabilmektedir. Turizmde nitelikli işgücü yetiştirilmesine yönelik olarak örgün ve yaygın turizm eğitimi verilmektedir. Turizm sektörünün ihtiyaçlarına uygun işgücünün eğitilmesi ve mesleki formasyona sahip nitelikli insan gücünün sektörde istihdam edilmesiyle gerçekleştirilebilir. Kalifiye işgücü yetiştiren eğitim kurumları okullarda verdikleri teorik eğitimle uygulamayı birleştirmektedirler. Okullarda olan uygulama otellerinin dışında öğrencilerin sektördeki işletmelerde staj yapmaları istenmektedir. Çünkü öğrenciler okulda öğrendikleri bilgileri sektörle pekiştirmeleri ancak staj yoluyla mümkün olabilmektedir. Hizmet endüstrisinde faaliyet gösteren turizm sektöründeki temel sorunlardan biri nitelikli işgücü ihtiyacı olmaktadır. Turizm eğitiminin turistik kalkınma açısından önemi, turizmin az gelişmiş ülkelerin iktisadi yapılarındaki fonksiyonları ile yakından ilgilidir. İktisadi kalkınma içinde turistik kalkınmayı gerçekleştirecek insan gücünün, tüm katmanlarıyla birlikte profesyonel anlamda turizm eğitimine tabi tutulması gerekmektedir. Bu nedenle, turizm alanındaki kalkınmanın şartlarının başında turizm eğitimi gelmektedir (Boylu ve Ünlüöner, 2005).

Nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamak üzere kalifiye eleman yetiştiren örgün ve yaygın eğitim programları bulunmaktadır. Bu programlar ortaöğretim ve yükseköğretim programları ile çeşitli kurs ve sertifika programlarından oluşmaktadır (Emir, Arslan ve Kılıçkaya, 2008, 275). Yükseköğretimde ara eleman yetiştirmek amacıyla turizm eğitimi veren meslek yüksekokulları turizm ve otel işletmeciliği programları ile yönetici pozisyonunda kalifiye eleman yetiştirme amacıyla turizm eğitimi veren turizm ve otel işletmeciliği yüksekokulları ile turizm fakültelerinde turizm eğitimi verilmektedir.

Turizm eğitimi veren bu programlarda mesleğe yönelik verilen teorik derslere ek olarak uygulamalı eğitimler de verilmektedir. Uygulamalı dersler uygulama atölyelerine ek olarak staj eğitimleri ile desteklenmektedir. Teorik bilgilerin uygulamaya aktarılmasında staj eğitimleri önemli bir yer tutmaktadır (Tekbalkan, 2015). Turizm eğitimi alan kişilerin teorik olarak öğrendikleri bilgileri, meslek yaşamlarında kullanabilmeleri için gerekli olan becerileri de eğitimleri sürecinde geliştirmeleri gerekmektedir.

Öğrencilerin eğitim süresi içinde teoride edindiği bilgilerde pratik kazanması, iki yöntem ile gerçekleştirilebilmektedir. Bunlardan birincisi eğitim gördüğü kuruma ait uygulama alanı ve tesislerinde göreceği uygulamalar, ikincisi de turizm işletmelerinde yapacağı stajdır (Pelit ve Güçer, 2006). Staj, kuramsal meslek bilgisine sahip kişilerin, aldıkları akademik bilgileri gerçek yaşamda kullanma ve deneme, diğer bir deyişle, edindiği bilgileri, yaparak-yaşayarak davranışa dönüştürme deneyimidir (Çetin, 2005).. Staj, öğrencilerin genelde sektörle ilk olarak tanıştıkları bir dönem olmakla birlikte, bu süreç içerisindeki kazanmış oldukları bakış açıları gelecekte bu mesleği yapıp yapmayacakları konularında, onlara temel veri teşkil edecek hususlardandır (Pelit ve Güçer, 2006).

Turizmde nitelikli işgücünün yetiştirilmesi için turizm sektöründe çalışacak kişilere turizm eğitimi verilmesi gerekmektedir. Literatürde turizm eğitimi; turizm olay ve ekonomisinin halka öğretilmesi, turizm kaynaklarının koruma bilincinin geliştirilmesi, turiste karşı eşit ve dürüst hizmet etmede etik davranışların geliştirilmesi ve turizm sektöründe iş göreceği bilgili ve kalifiye işgören ve yöneticilerin yetiştirilmesine yönelik amaçların başarılmasına yönelik faaliyetler olarak ifade edilmektedir (Kızılırmak, 2000; Sezgin, 2001; Ünlüöner, 2004). Turizm eğitimi, turizm olay ve ekonomisinin halka ve öğrenim gören gençliğe öğretilmesi, turizm konusunda bilgili ve kalifiye personel ve yönetici yetiştirilmesi için yapılan çalışmaları kapsamaktadır (Sezgin, 2001). Üzümcü ve Bayraktar (2004)'e göre de turizm eğitiminin toplumsal amaçları da bulunmaktadır. Turizm eğitimi; turizm sektörünün gelişimine katkı sağlamakta, turizmin ekonomik kalkınmadaki önemini anlatmakta, turizmle ilgili tüm paydaşlarda olumlu bir turizm bilinci yaratmakta, turizm sektöründe çalışanlara mesleki bir formasyon sağlamakta, turistik işletmelerde çalışanların bilgi ve becerilerini arttırmakta ve nitelikli turizm eğitmenleri yetiştirmek gibi amaçları bulunmaktadır (Üzümcü ve Bayraktar, 2004; Sezgin ve Acar, 1991). Mesleki turizm eğitiminin temel amacı ise, turizmin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyonu vermektir. Turizm eğitimi veren kurumlar turizm işletmelerinin

ihtiyacı olan pek çok hizmeti sağlayabilecek alt kademe insan gücünü, ara insan gücünü tamamlayacak orta kademe ve turizmle ilgili kamu ve özel sektör kurumlarına yönetici, araştırmacı ve planlayıcı elemanları yetiştirmek amacıyla üst kademe insan gücünü sağlamaktır (Avcıkurt ve Karaman, 2002).

1.1.Turizmde Staj Sorunları İle İlgili Çalışmalar

Bu çalışmanın amacı turizm eğitimi alan turizm fakültesi öğrencilerinin staj sorunlarını tespit etmeye çalışmaktır. Bu nedenle bu çalışmada turizm fakülteleri öğrencilerine yönelik staj yapma usullerine yer verilmiştir. Turizm fakülteleri öğrencileri fakültelere göre değişmek üzere teorik derslere ek olarak ortalama 90- 120 gün staj yapmak zorundadırlar. Derslerinden başarılı olsalar bile fakülteden mezun olabilmek için staj yapma şartı aranmaktadır. Dört yıllık turizm eğitimi veren eğitim kurumlarının amacı; sektörün yöneticisi olacak şekilde eğitim görmüş mezunlar vermektir (Yağcı, 2001). Timur'a (1992) göre ise, lisans düzeyindeki turizm eğitimi; modern turizmin sosyal, ekonomik ve teknik özellikteki karmaşık sorunlarını çözebilecek, teorik ve pratik bilgilerle donatılmış, turizm sektöründe istihdam edilmek üzere yetenekli, yabancı dil bilen ve yüksek düzeyde bilgi, beceri, sevk ve irade yeteneği olan değişik faktörlerin etkinliğini değerlendirerek soyutlama, sentez, karar verme gücüne sahip elemanların yetiştirilmesini amaçlamaktadır.

Turizm öğrencileri staj yaparken birçok sorun ile karşılaşmaktadırlar. Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj yaparken karşılaştıkları sorunlar birçok akademik çalışmada incelenmiştir. Bu çalışmalara bakıldığında, Akoğlan ve Okumuş (1991) öğrencilerin stajla ilgili sorunlarını şu şekilde ifade etmişlerdir; öğrenciler staj yerlerini kendileri bulduklarını, staj süresinde kimsenin onları denetlemediğini, tesislerde iş başı eğitimin olmadığını, okulun açılma tarihleri nedeniyle stajı bırakmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Buluç'a (1992) öncelikli olarak eğitim verilen kurum ile turizm işletmeleri arasında işbirliği eksikliğini, işletme yöneticilerinin turizm eğitimi durumları, stajyerleri denetleyecek kişilerin mesleki yeterlilikleri, işletme yöneticilerinin staja bakış açıları ve yasal düzenlemelerdeki eksiklikler olduğunu belirtmiştir. Özkan (1992) ise Buluç (1992)'nin çalışmasına benzer sonuçlar tespit etmiştir. Özkan (1992)'ye göre, okulların staj yapılabilir işletmelere uzak yerlerde kurulmuş olması ve mevcut işletmelerin staj yapacak tüm öğrenciler için yeterli olmaması, staj denetlemelerinin yeterince yapılmaması, staj için farklı şehirde ayarlanan staj yerlerinde konaklama imkânlarının bulunmaması, eğitim kurumu ile işletmenin staja ve stajyere bakış açısının birbirinden

farklı olması, işletmelerin stajyerleri ucuz işgücü olarak görmesi hatta çoğu işletmenin maaş vermemesi öğrencilerin stajla ilgili sorunlarını oluşturmaktadır. Aynı yıl yapılan başka bir çalışmada ise Özmerzi (1992) her okulda staj sürelerinin farklı olması, uygulama derslerinin az olması, denetleme standartlarının olmaması, okullarda uygulama derslerine yeteri kadar zaman ayrılamaması, bölümle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadan seçim yapan öğrencilerin çokluğu, işletmelerde yeterli kalifiye olmadığı durumlarda stajyerlere yapabileceklerinden fazla iş verilmesi ve rotasyon sağlanmaması olarak sorunları sıralanmaktadır.

Altınay (1996) turizm öğrencilerinin stajdan beklentilerini ele aldığı çalışmasında, öğrenciler stajın eğitimleri için yararlı olduğunu, staj yapmanın sektörü tanımaya yardımcı olduğunu ve tekrar staj yapmak istediklerini ifade etmişlerdir. Kozak (1999)'da yaptığı öğrenci stajları üzerine çalışmasında öğrenciler staj süresinin yetersiz olduğunu, rutin işlerde çalıştırıldıklarını ve ücretlerin azlığı konusunda endişelerini dile getirmişlerdir. Fakat staj yapmanın onlara yükselme ve uygulama yapma imkanı sağlaması ve mesleği sevdirmeye konusunda olumlu tutum sergilediklerini ifade etmiştir. Kuşluyan ve Kuşluyan (2000) yaptıkları çalışmada öğrencilerin kaldıkları lojman, yemekhane ve tuvaletlerin kötü ve yetersiz olduğunu ve staj sonrasında öğrencilerin beklentilerinin karşılanmadığını ve sektör karşı düşüncelerinde hayal kırıklığına uğradıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler okuldan mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmak istememektedirler.

Çapar'a (2002) göre eğitim kurumu ve işletmelerin yeterince işbirliği yapmaması, uygulama derslerinin azlığı, staj sürelerinin kısa olması, denetimlerin yetersiz olması, hizmet içi eğitimlerin olmaması ve öğrencilere gerçek anlamda staj yaptırılmamasıdır. Çetin (2005) yapmış olduğu çalışmada stajla ilgili literatürdeki çalışmaları stajdan elde edilen kazanımlar ve stajda karşılaşılan güçlükler diye iki kısım olarak ele almış ve çalışmaları özetlemiştir. Duman, Tepeci ve Unur (2006), öğrencilerin turizm sektöründe çalışmak istemediklerini veya çalışmadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun sebebi olarak da turizm sektörünün öğrencilere sunduğu kariyer imkanlarının yetersizliği veya öğrencilerin sektörde kariyer yapmaya karşı tutumları olabileceğini belirtmişlerdir. Güzel (2010), turizmin mevsimsel özellik göstermesi sebebiyle öğrencilerin 12 ay çalışabilecekleri bir iş istedikleri için farklı sektörlerle geçtiklerini, sezonun yoğun olmaya dönemlerinde çalışanlara sigorta yapılmadığını bu sebeplerden dolayı turizm sektöründe çalışmak istemediklerini ifade etmiştir.

2. ARAŞTIRMA

2.1.Yöntem

Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin staj sorunlarının değerlendirilmesine yönelik olarak yapılmıştır. Araştırmanın amacı, turizm fakültesi öğrencileri için okulda öğrendikleri teorik dersleri desteklemek ve turizm sektörüne alışmak için önemli bir unsur olan stajları hakkında genel bir değerlendirme yapmak, öğrencilerin staj hakkında memnuniyet düzeylerini belirlemek ve önceki yapılan çalışmaların sonuçları ile karşılaştırma yapmaktır. Araştırmanın evrenini Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Pelit ve Güçer (2006)'nın literatür taraması sonucunda oluşturmuş oldukları ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım, öğrencilerin yapmış oldukları stajlardan memnuniyet düzeylerini, öğrencilerin almış oldukları mesleki eğitimin staj süresince işe yönelik olarak kendilerine sağladığı avantajları ve ile stajın öğrencilerin mesleki gelişimlerine ve sektöre bakış açılarına katkıları boyutlarını kapsayan 29 ifadeden oluşmaktadır. İkinci kısım ise demografik (cinsiyet, yaş, gelir, yaşadığımız şehir, aylık harcama tutarı, bölüm, staj süresinin yeterli olup olmaması, bölümü tercih amacı, okul bittikten sonra staj yapmayı düşünüp düşünmedikleri) sorulardan oluşmaktadır. Anket formundaki her bir ifade “kesinlikle katılmıyorum (1)” dan; “kesinlikle katılıyorum (5)” a uzanan Likert tipi ile ölçülmüştür. Araştırma evreninde olan öğrencilere anket formları dağıtılmış ve araştırmada kullanılmaya uygun olan 205 anket elde edilmiştir. Elde edilen veriler uygun istatistik programları aracılığı ile analiz edilmiştir.

2.2.Araştırma Bulguları

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin %49.7’si kız öğrencilerden, %50,3’ü ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın evreninde Turizm işletmeciliği öğrencileri sayı olarak çoğunluğu oluşturmaktadır. Tablo 2’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin %55.1’i ise Turizm İşletmeciliği öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencileri %78,7’lik kısmı 90 işgünü staj süresini yeterli bulmaktadır. Öğrencilerin neredeyse yarısı staj yaptığı yerde çalışmaya devam etmek isterken, diğer yarısı ise devam etmek istememektedir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Kız	91	49,7
	Erkek	92	50,3
Bölüm	Turizm İşletmeciliği	101	55,1
	Turizm Rehberliği	44	24,1
	Gastronomi	36	19,7
Staj Süresi	Yeterli	144	78,7
	Yetersiz	13	7,1
	Kararsızım	26	34,2
Staj yapılan yerde çalışmaya devam etmek ister misiniz?	Evet	93	50,8
	Hayır	90	49,2

Güvenirlilik, ölçüm aracının farklı yerde ve zamanda aynı evrenden seçilen örnekleme uygulandığında yakın sonuçları vermesidir ve en yaygın olarak Cronbach'a Alpha katsayısı kullanılmaktadır. Cronbach's Alpha katsayısının 0,60 ile 0,80 arasında olması ölçeğin oldukça güvenilir olduğuna, katsayının 0,80 ile 1.00 arasında olması ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Özdamar, 2004; Kalaycı, 2010). Öğrencilerin staj memnuniyeti ölçmek için kullanılan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği test edilmiştir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,86 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Tablo 2'de öğrencilerin yapmış oldukları stajdan memnun olma düzeyleri boyutlara göre ortalama ve standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Stajdan Memnun Olma Düzeyleri

Boyutlar	İfadeler	Ortalama	Medyan	S.S
Öğrencilerin Stajlardan Memnun Olma Durumu	1. Aldığım ücretten memnundum.	2,28	2	1,230
	2. Fazla mesai durumlarında gerekli mesai ücretini alıyordum.	2,19	2	1,289
	3. Sigorta imkanım vardı.	3,80	4	1,389
	4. Günlük çalışma saatleri uygundu. (çalışma yükü olarak = çalışma süresi)	3,10	3	1,422
	5. Hizmet içi eğitim gördüm.	3,13	3	1,344
	6. Barınma (personel yatakhane, lojman vs.) imkanım vardı.	3,60	4	1,359
	7. Personel yatakhane, banyo ve tuvaletlerde tatmin edici şartlar (hijyen vb.) mevcuttu.	2,89	3	1,493
	8. Personel yemekleri sağlık, temizlik (hijyen) ve çeşitlilik açısından yeterliydi.	3,12	3	1,291
	9. Yöneticiler tüm çalışanlara adil davranıyordu.	2,84	3	1,373
	10. Stajyer olmamdan dolayı yöneticilerim görev dışı işler vermesi gibi bir durum yaşamadım.	2,99	3	1,451
	11. Görevimle ilgili işlerde önerilerim dikkate alınmıyordu.	3,22	3	1,309
	12. Çalışma arkadaşlarıma bana karşı tutum ve davranışlarından memnundum.	3,69	4	1,260
	13. İşle ilgili herhangi bir sorun esnasında rahatlıkla çalışma arkadaşım/arkadaşımdan yardım isteyebiliyordum.	3,81	4	1,177
	14. Almış olduğum teorik eğitimi uygulama imkanı sağladı.	3,47	4	1,180
	15. Sektörü tanıma olanağı sağladı.	3,80	4	1,225

Öğrencilerin Aldıkları Mesleki Eğitimin Staj Yaparken Sağladığı Katkı	16. Alanımla ilgili yeni gelişmeleri uygulama düzeyinde görme imkanı sağladı.	3,80	4	1,225
	17. Dilimi geliştirmeme katkı sağladı	3,34	4	1,273
	18. Bu mesleği (turizm) sevmeme fayda sağladı.	3,17	3	1,321
	19. İnsanlarla (tanımasam da) olan iletişimimin gelişmesine katkı sağladı.	3,59	4	1,177
	20. Kendime olan güven duygusunun gelişmesine katkı sağladı.	3,61	4	1,226
	21. Okulu bitirince bu mesleği yapma düşüncesine olumlu yönde katkı sağladı.	3,03	3	1,249
Stajın Mesleki Gelişim ve Sektöre Sağladığı Katkı	22. Görevimi yerine getirirken olumlu yönde fayda (kolaylıklar) sağladı	3,39	4	1,098
	23. Departmanlardaki işlerin işleyişi hakkında önceden bilgi sahibi olmama sağladı.	3,54	4	1,178
	24. İşlerin işleyişi hakkında öneri getirmemde olumlu katkı sağladı.	3,46	4	1,123
	25. Konuklar – çalışma arkadaşlarım ve yöneticilerimle olan ilişkilerde hitap ve davranışsal açıdan olumlu katkı sağladı.	3,64	4	1,186
	26. Sorumluluk almama ve disiplinli çalışmama katkı sağladı.	3,49	4	1,421
	27. İşletmede çalışan ve turizm eğitimi almayan çalışanlara göre daha çabuk terfi imkanı sağladı.	3,00	3	1,271
	28. Üniversiteli olmam çalışma arkadaşlarım arasında saygınlığımı artırdı.	3,02	3	1,371

	29. Üniversiteli olmam yöneticilerim arasında saygınlığımı artırdı.	2,87	3	1,391
--	---	------	---	-------

Öğrencilerin staj memnuniyetine yönelik sorulan ifadelerin ortalamaları incelendiğinde, aldıkları ücretten memnun olma (2,28), fazla mesai ücreti alma (2,19), staj yaparken kalmış oldukları lojmanın fiziksel koşullarından (2,89), yöneticilerin adil davranmamasından (2,84) çok memnun olmadıkları görülmektedir. Öğrenciler sigorta imkanı olmasından (3,80), staj yapmanın sektörü tanıma olanağı sağlaması (3,80) ve eğitim gördükleri alandaki yeni gelişmeleri uygulama esnasında görme imkanı sağlaması (3,80) açısından staj yapmaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Staj memnuniyeti ölçeğinin genel ortalamasına bakıldığında 3,03 olduğu görülmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin stajla ilgili bazı koşullardan memnunken, bazı koşullardan memnun olmadıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilere kapalı uçlu ve açık uçlu sorular sorulmuştur. Stajdan memnun olma düzeyleri kapalı uçlu sorular iken, okumuş oldukları bölümü tercih nedenleri, staj yaparken üniversitede almış olduğunuz hangi ders/derslerden yaralandınız ve staj yaparken yaşamış olduğunuz problemlerin çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir diye açık uçlu sorular sorulmuştur. Bu sorulara yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3. Bölüm Tercih Nedeni

Okumuş olduğunuz bölümü neden tercih ettiniz?

Mesleğe duyulan ilgi/turizm mesleğini sevmek	52	%28
Akademisyen ya da öğretmen olmak için	23	%12
Puanı yettiği için ya da tesadüf eseri seçenler	39	%21
Turizm meslek lisesi çıkışlı olduğu için seçenler	15	%8
Statü için	6	%3
Turizmde kariyer yapmak isteyenler	7	%3
Cevap vermeyen	41	%23

Tablo 3’de araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümü seçerken tercih nedenleri yer almaktadır. Öğrencileri %28’i turizm mesleğini sevdiğikleri için ya da mesleğe karşı ilgi duydukları için, %12’si turizm alanında akademisyen olmak ya da öğretmen olmak için, %21’i puanı bu bölüme yettiği için ya da yanlış tercih nedeniyle, %8’i turizm meslek lisesi okuduğu için devamında bu bölümü kazanmak daha kolay olduğu için seçtiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencileri çok az bir kısmı

%3'ü turizmde kariyer yapmak için, diğer bir %3'ü ise statüsü için bu bölümü seçtiğini ifade etmiştir.

Tablo 4. Staj Yaparken Yararlanılan Ders/Dersler

Staj süresince üniversitede almış olduğunuz hangi ders/derslerden yararlandınız?

Önbüro

Yiyecek-içecek servisi/Gastronomi

Kat hizmetleri

Yabancı dil dersleri (İngilizce ve/veya ikinci yabancı dil dersleri)

Mutfak/uygulamalı dersler

Genel turizm

Turizm Coğrafyası/Mitoloji/Arkeoloji/Sanat Tarihi/Dinler Tarihi

Bireylerarası iletişim

Örgütsel davranış

Turizm işletmelerinde ahlak

Araştırmaya katılan öğrencilere staj yaparken üniversitede aldığınız hangi ders/derslerden yararlandınız diye sorulduğunda sırasıyla, Tablo 4'te yer alan derslerin staj yaparken onlara katkı sağladığını söylemişlerdir. Turizm işletmeciliği öğrencileri en çok önbüro ve yiyecek-içecek/gastronomi derslerinden, Gastronomi öğrencileri mutfak ve mutfak uygulaması derslerinden, Turizm Rehberliği öğrencileri ise yabancı dil, turizm coğrafyası, mitoloji, arkeoloji gibi bölüme yönelik derslerden yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilere staj yaparken yaşadığınız problemlerin çözümüne yönelik önerileri sorulduğunda aşağıdaki cevapları verdikleri görülmektedir.

- ✓ Stajyer maaşı verilmesi ve maaşlarının yükseltilmesi gerektiği,
- ✓ Staj yeri bulmada okulun yardımcı olması gerektiği, (okul staj yeri ile ilgili gerekli şartları işyeri ile konuşmalı),
- ✓ Öğrencilere farklı departmanlarda staj yapma imkanı tanınmalı,
- ✓ Staj yaparken işletme personeli gibi çalıştırılmak yerine sadece gözlemci ve yardımcı olarak stajyerler çalıştırılmalı,
- ✓ Stajyerler 8 saatten fazla çalıştırılmamalı,

- ✓ Staj yapma zorunluluğu olmamalı bunun yerine mezun olabilmek için başka bir alternatif daha getirilmeli,
- ✓ İşletmeler tarafında stajyerler ucuz işgücü olarak görülmemeli,
- ✓ Stajyerlerin kaldıkları lojman ya da evler daha iyi imkana sahip olmalı,
- ✓ Staj yapan öğrenciler okul tarafında görevlendirilen bir denetçi tarafından denetlenmelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin staj faaliyetleri sürecinde karşılaştıkları güçlükler yıllardan beri pek çok araştırmannın konusu olmaktadır. Araştırma sonucunda öğrenciler staj yaptıkları dönemde aldıkları maaştan, kaldıkları lojmanın fiziksel koşullarından, yöneticilerin adil davranmamasından ve turizm eğitimi almayan yöneticilerin onlara farklı davranmamasından memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmannın sonuçları da literatürdeki diğer araştırma sonuçlarını desteklemektedir (Pelit ve Güçer, 2006; Tekbalkan, 2015). Diğer çalışmalara ek olarak bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan bulgular ve çözüm önerileri doğru ve planlı bir şekilde faaliyete geçirilebilirse gerek turizm eğitimi alan öğrencilerin gerekse sektördeki hizmet kalitesinin yükseltilmesi açısından önemli ve olumlu katkılar sağlayacaktır. İlgili literatür taraması ve bu çalışma sonucunda öğrencilerin stajları ile ilgili aşağıdaki konularda düzenlemeler yapılması önerilmektedir.

- ✓ Öğrencilerde stajın yararlı olduğu bilincinin yaratılmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin staj yaptıkları süre boyunca staj yapılan işletme ile turizm eğitimi verilen kurumlar arasında işbirliğinin olmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin staj yaparken mağdur oldukları konular (barınma sorunları, ücret, oryantasyon, uzun saatler çalıştırılma gibi) hakkında turizm eğitimi veren kurumlar ile işletmeler arasında çözüm önerileri geliştirip anlaşma sağlanmalıdır.
- ✓ Stajyer öğrencilere staj yaptıkları kurumda rotasyon imkanı sağlanarak farklı departmanlarda çalışmalarını sağlanmalıdır.
- ✓ Öğrenciler insan kaynakları politikası ve stratejisi bulunan işletmelerde staj yapmaları konusunda yönlendirilmelidir.
- ✓ Staj sonunda öğrencilerin performansları hem işletme hem de eğitim kurumu tarafından değerlendirilmelidir.

- ✓ Ortaöğretim turizm programlarında öğrencilerin staj komisyonu tarafından denetiminin faydalı olması, yükseköğretim programları kapsamında da uygulanabilirliğini desteklemektedir.

Bu çalışma 2014-2015 yaz döneminde staj yapan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri ile sınırlı tutulmuştur. İleride yapılacak çalışmalarda tüm turizm fakülteleri ve turizm yüksek okulları öğrencilerini kapsayacak bir çalışma staj sorunlarının tespiti ve çözümüne katkı sağlayabilir. Daha sonraki çalışmalarda dört yıllık eğitim veren turizm okulları ile önlisans düzeyinde eğitim veren okullar karşılaştırılabilir ya da uluslararası turizm eğitimi veren okullar ile Türkiye’de eğitim veren okullardaki öğrencilerin staj hakkındaki düşünceleri, staj yaparken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri başka bir çalışma konusu olabilir.

KAYNAKÇA

- Avcıkurt, C., ve Karaman, S. (2002). Lisans Eğitimi Veren Turizm Okullarının Ders Programları Karşılaştırması. *Turizm Eğitimi Konferans Workshop*, Ankara, s. 53.
- Buluç, G. (1992). Turizm ve Otel İşletmeciliği Eğitiminde Stajın Önemi. *Turizm Eğitimi Konferansı Workshop*, Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, ss. 365-368.
- Çapar, B. (2002). Turizm Sektörü-Turizm Eğitim Kurumları İşbirliği, Staj Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Turizm Eğitimi Konferansı*, Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, ss. 415-426.
- Çetin, Ş. (2005), Öğrenci Stajlarında Yararlanılan Dersler Üzerine Amprik Bir Araştırma: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt:16, Sayı: 2, ss.154-169.
- Duman, T., Tepeci, M., Unur, K. (2006), Mersin’de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde., *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), ss.51-69
- Emir, O., Aslan, S. ve Kılıçkaya, Ş. (2008) Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Programı Öğrencilerinin Staj Uygulamaları Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, ss.273-291.
- Güzel, Ö. F. (2010). Turizm Öğrencilerinin Staj Döneminde Edindikleri Motivasyonun Herzberg Teorisine Göre Değerlendirilmesine Yönelik bir Araştırma A Research to Evaluate the Motivations Of Tourism Students in Training Period by The Herzberg Theorie, *Journal of Yasar University*, 20(5), ss. 3415-3429 .
- Kızılırmak, İ. (2000), Meslek yükseokulları turizm ve otelcilik programlarının günümüz turizm sektörünün beklentileri doğrultusunda değerlendirilmesi,” *Milli Eğitim Dergisi*, (147), ss.54-60.
- Kuşlivan S. ve Kuşlivan Z., (2000), Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students Towards Working in the Tourism Industry in Turkey, *Tourism Management*, 21(3), ss. 251-269.

- Olalı, H. (1982). *Turizm Olayı-Turizmin Önemi*, Ofis Ticaret Matbaacılık: İzmir.
- Özkan, E. (1992). Yükseköğretim Düzeyindeki Turizm Eğitim Kurumlarında Öğrenci Staj ve Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop*, Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, ss. 357-360.
- Özmerzi, A., ve Ayata, M. A. (1992). Akdeniz Üniversitesi Antalya Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programı Öğrencilerinin Ağırlama Sektöründe Yaptığı Uygulama ve Stajlar. *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop*, Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, ss. 369-376.
- Sezgin, İ. (1998) Turizm Meslek Eğitimi, Turizm Eğitimi Danışma Toplantısı I. Tebliğler, *Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayını*: İstanbul.
- Sezgin, O. M. (2001), Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sezgin, O., Acar, Y. (1991). Turizm. Baştem Yayınları: Ankara.
- Tekbalkan, M. (2015), Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Staj Uygulamasına Yönelik Öğrencilerin Bakışları: Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde Bir Araştırma, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Aralık, UMYOS Özel Sayı 16.
- Timur, A. (1992). Türkiye'de Turizm Eğitimin Yapısı Uygulanan Politikalar ve Sonuçları. *Turizm Eğitimi Konferansı- Workshop*. Turizm Bakanlığı Yayını:Ankara.
- Ünlüöner, K. (2004), Turizm işletmeciliği öğretmenlik programlarının öğrenci beklentileri ve algılamaları açısından karşılaştırılması (1988-1999 ve 2003-2004 öğretim yılları), *Ticaret ve Turizm Fakültesi Dergisi*, (1), ss.108-130.
- Ünlüöner, K., Boylu, Y. (2005) Türkiye'de Yüksek Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 3, s. 12 ss 11-32.
- Üzümçü, T. P., ve Bayraktar, S. (2004). Türkiye'de Turizm Otel İşletmeciliği Alanında Eğitim Veren Yükseköğretim Kuruluşlarındaki Eğitimcilerin Turizm Mesleki Eğitiminin Etkisel Açısından İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, Eskişehir, s. 80.

Yağcı, Ö. (2001) Türkiye’de Turizm Eğitimi Ve İstihdamda Karşılaşılan Temel Sorunlar
Ve Çözüm Önerileri, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi
Dergisi*, s. 4 ss. 23-39.